

Árva Zsuzsanna

**A közigazgatás és az igazságszolgáltatás elválasztásának egyes jogtörténeti dimenziói
Louis Pahlow: Justiz und Verwaltung. Zur Theorie der Gewaltenteilung im 18. und 19.
Jahrhundert, Keip Verlag, 1999**

összefoglaló (az írás teljes terjedelmében német nyelven olvasható)

1999-ben jelent meg Louis Pahlow műve az igazságszolgáltatás és a közigazgatás, illetve végrehajtás elválasztásáról. A munka jogtörténeti kontextusban tárgyalja ezt az igen fontos kérdést, amellyel a hazai irodalomban meglehetősen kevesen foglalkoznak. Annak ellenére, hogy a hatalommegosztás kérdéskörét a jogtörténet, a jogfilozófia, valamint az alkotmányjog egyaránt feldolgozza általánosan, a vonatkozó munkák kifejezetten a két hatalmi ág összefüggéseit alig tárgyalják. Mindez azért is figyelemre méltó, mivel a két jogalkalmazó szerv elhatárolása mind a mai napig problémás. Egyrészt a közigazgatás feletti bírói kontroll alkotmányos követelménye teremt összefüggést, másrészt az a jogszabályi előírás, hogy a bíróságok döntései kötelezőek a közigazgatásra nézve. A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a közigazgatás mind a mai napig végez esetenként igazságszolgáltatásira emlékeztető tevékenységet. A munka éppen ezért hiánypótló mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalom tekintetében.

A szerző a 18. és 19. század irodalmának feldolgozását vállalja főként a korabeli jogszabályok, jogfilozófiai források alapján. Pahlow igen alapos munkát végzett, a szakirodalom tekintetében szinte valamennyi elérhető munkát felkutatott. A disszertáció megírása során figyelembe vette nem csupán a korabeli, hanem a jelenkori vonatkozó irodalmat is, így pl. Mattes könyveit vagy más írásokat.

A kutatási módszertant és a mű szerkezeti felépítésének indokát a bevezető adja meg. A mű egy sajátos kiindulópontot választ, hiszen azzal a ténnyel indít, hogy jogszabályi szinten először az 1849-es alkotmányban lelhető fel a német jogrendszerben a két hatalmi ág elválasztásának igénye, ám a tudományos irodalomban már jóval korábban. Ez a dátum egyébként a választott kutatási időintervallum végét is jelzi. A szerző már a bevezetőben jelezi, hogy kutatásait két lépcsőben folytatta. Az első szerkezeti egység foglalkozik a rendészet jellemvonásaival. Ebben az időszakban azonban az említett kifejezés voltaképpen magát a közigazgatást jelentette, hiszen a civil és a rendészeti közigazgatást még nem különböztették meg egymástól. A következő már a bírói jogvédelem igényének kibontakozását helyezi előtérbe, amely a 19. század első feléhez köthető.

A mű alapvető szerkezetét tekintve három részre oszlik. Az első fejezet annak az alaptételnek a megcáfolására szolgál, hogy a közigazgatás és az igazságszolgáltatás elhatárolása a jogszabályokból levezetve már 18. században megtörtént. A második nagyobb egység a rendészet egyes hatásköreinek a meghatározását mutatja be – közte a közigazgatási jog szempontjából lényeges szabad belátást -, majd az utolsó már a bírói jogvédelemmel foglalkozik.

A szerző egy igen terjedelmes részt szentel a hazai irodalomban quasi bírászkodásnak nevezett területnek, amelyről nagyon helyesen már ekkor megjegyzi, hogy álláspontja szerint nem előzménye a közigazgatási bírászkodásnak. Szintén értékes az igazságszolgáltatás jellegével foglalkozó egység, amely egyaránt bemutatja azokat az álláspontokat, amelyek szerint az igazságszolgáltatás egyrészt egy önálló hatalmi ág, az ún. harmadik hatalom, másrészt a végrehajtó hatalom részének tekinthető. Az utolsó fejezetben pedig nem mulaszt el kitekintést tenni a közigazgatási bírászkodás felé sem, amely témakör azonban már átvezet a 19. század végéből a 20. század elejébe, és éppen ezért a könyv zárórészévé vált.

A disszertáció rendkívül arányos szerkezetű. Valamennyi szerkezeti egység elején található egy általános bevezető, amely előrevetíti az adott fejezet tartalmi szerkezeti felépítését. Ez a szerkesztési mód kétségtelenül nagyon megkönnyíti az olvasó számára az eligazodást. Az opus irodalom-, illetve forrásjegyzéke igen impozáns, amely ismétcsak a kutatómunka szerteágazó, ámde alapos jellegét tükrözi.

A szerző a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszékének adjunktusa.